

KRONIKA DZIAŁALNOŚCI

MUZEUM HISTORYCZNEGO M. KRAKOWA ZA ROK 1979

80-ty rok działalności Muzeum Historycznego m. Krakowa zaowocował szeregiem pomyślnie zakończonych prac zarówno remontowo-budowlanych jak i merytorycznych. Za najważniejsze uznać tu trzeba sfinalizowanie rekonstrukcji budynku dawnych wozowni, który przeznaczony został na pomieszczenia stacji TRAFO, ukończenie remontu budynku Starej Bożnicy. Podjęto też nowe prace, w tym bardzo ważne w oficynie pałacowej przy ul. Jagiellońskiej 4. Będą one miały ogromne znaczenie dla podjęcia kapitalnego remontu całego kompleksu „Krzysztoforów”.

W dalszym ciągu trwały prace osuszające w „Domu pod Krzyżem” przy ul. Szpitalnej 21 — siedzibie Oddziału Historii Teatru Krakowskiego.

Z prac merytorycznych, obok stale prowadzonych badań nad dziejami Krakowa, dalszym poszerzaniem bazy eksponatowej najważniejszym wydarzeniem zamkniętym okres blisko pięcioletnich prac — było otwarcie w głównej siedzibie Muzeum w „Krzysztoforach” nowej dużej wystawy stałej „Z dziejów i kultury Krakowa”.

ZBIORY

Zbiory Muzeum wzbogaciły się o 1137 eksponatów. Wśród nowopozyskanych obiektów 316 to dary, 558 — przekazy i 263 zakup. Na zakupy wydano kwotę 1.668.744 zł.

Najcenniejszymi z zakupów były: kobierzec perski typu Ferahan z około 1870 r., litografia J. Mehoffera przedstawiająca „Widok ul. św. Anny”, Szczyrbały — Kościół św. Andrzeja, anonimowego artysty portret dr Wilhelma Działkowskiego z ok. połowy XIX w., „Ucieczka Niemców z Krakowa” w styczniu 1945 r. malowany przez Jerzego Kossaka, Album z fotografiami powstańców z 1863 r.

Wśród darów i przekazów na szczególną uwagę zasługują: zegar ścienny w stylu Ludwika Filipa, 14 obrazów malowanych przez znakomitego polskiego malarza Bolesława J. Czedekowskiego, miniatury z okresu przed I wojną światową, zestaw projektów scenograficznych do przedstawień zrealizowanych przez studentów Wyższej Szkoły Teatralnej im. L. Solśkiego w Krakowie z lat 1970—1979, czy przejmujące w swojej wymowie przedmioty — pamiątki wykonane przez więźniów Montelupich w okresie okupacji hitlerowskiej.

Do zbiorów bibliotecznych i archiwalnych nabyto

ogółem 4.495 woluminów w tym 1.801 sztuk prasy krakowskiej.

Komisje wyceny i zakupów muzealiów odbyły 14 posiedzeń. Jak co roku cały szereg eksponatów naszego Muzeum wypożyczono na wystawy zorganizowane przez inne placówki, korzystano też przy organizacji wystaw z wypożyczeń innych muzeów. Wypełniając funkcję zabezpieczenia zbiorów, pracownice konserwatorskie dokonały szeregu niezbędnych zabiegów, poddając pełnej konserwacji 49 obrazów, 59 sztuk broni palnej, 19 sztuk tkanin i mundurów oraz wykonując drobniejsze prace przy około 243 obiektach. Poza własnymi pracownikami poddano konserwacji szereg mebli oraz druków.

Wśród przekazujących i ofiarodawców znalazły się w roku 1979 następujące osoby i instytucje: Irena Banaszkiewicz, Władysław Bielecki, Teresa Buk, Sawielij Leontieniewicz Cesarski, Hertha Czedekowska, Janina Dębska, Jadwiga Egler, Janina Gostwicka, Henryk Hermanowicz, Włodzimierz Kamiński, Władysław Kotulski, Maria Kisielewska, Józef Lipczyński, Zofia i Andrzej Lauszerowie, Leszek Ludwikowski, Adam Łabinowicz, Zbigniew Madeyski, Maria Modrakowska, Halina Nowa, Wacław Passowicz, Jadwiga Pykoszowa, Lucjan Piekarz, Aurelia Rotter, Maria Smereczyńska, Kamil Szyposz, Witold Turdza, Elżbieta Wojciechowska, Sławomir Wojak, Krakowski Komitet Ochrony Pomników Walk i Męczeństwa, Mostostal, Komitet Krakowski PZPR, Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna im. L. Solśkiego w Krakowie, Rozgłośnia Polskiego Radia w Krakowie, Sekretariat Konkursu Pomnika St. Wyspiańskiego, Urząd w Rzepinie, Wydział Kultury i Sztuki Urzędu m. Krakowa.

WYSTAWY

Największym wydarzeniem w życiu Muzeum było zakończenie prac przy urządzeniu wystawy stałej w budynku „Krzysztoforów”. Wystawa „Z dziejów i kultury Krakowa” otwarta została w przeddzień Święta Odrodzenia — 21. VII o godzinie 12-tej. Uroczystość ta miała szczególne znaczenie dla całego zespołu pracowniczego, który w ten sposób poddał publicznej ocenie efekt kilkuletniego swego trudu. Przy dźwiękach hejnału i wórze kapeli ludowej z Zielonek licznie przybyli goście zapoznani zostali przez Dyrektora Muzeum Sławomira Wojaka z tematyką ekspozycji, oraz przebiegiem prac nad jej przygotowaniem. W

Otwarcie wystawy stałej — v-prezydent dr B. Guzik i dyr Muzeum Sławomir Wojak

imieniu władz miasta zespołowi Muzeum podziękowała za trud włożony w przygotowanie ekspozycji v-prezydent miasta Barbada Guzik.

Ekspozycja „Z dziejów i kultury Krakowa” zajmuje kondygnacje parterowe i część I piętra „Krzysztoforskiego Pałacu”. Pokazano na niej w oparciu o eksponaty muzealne wybrane zagadnienia z historii i kultury Krakowa. W salach parteru ukazano krakowskie tradycje takie jak Lajkonik, szopki, oraz legendy związane z miastem. Znalazł się tutaj też secesyjny fotoplastikon, w którym można oglądać XIX-wieczny Kraków w przeźroczach wg zdjęć Kriegera wykonanych.

Ciąg sal I piętra otwiera największa, ze stiukami Baltazara Fontany, w której zgromadzono portrety mieszczańskie oraz plan Krakowa Kołłątajowskim zwany, dający obraz miasta z końca XVIII w. W następnej sali oglądać można pamiątki Samorządu Krakowskiego z XVII w. (m. in. berełko burmistrzów miasta), pamiątki Bractwa Kurkowego z klejnotem koronnym królów kurkowych, srebrnym kurem z 1568 r. Kolejne komnaty wypełniono eksponatami obrazującymi obronność miasta, rzemiosło i organizacje cechowe oraz handel. Wśród eksponatów tam prezentowanych na szczególną uwagę zasługują widoki dawnych bram i baszt przez T. B. Stachowicza malowane, widok Krakowa z kroniki świata Hertmana Schedla z 1493 r., ludy cechowe, buzdygany starszych

cechów, wyroby ze złota i srebra ze złocistą tablicą św. Eligiusza, zbiór miar i odważników, oraz środki płatnicze od XIII-wiecznych brakteatów po pierwsze banknoty. Spora część wystawy poświęcona jest ruchom wyzwoleniczym od Insurekcji Kościuszkowskiej poczynając, poprzez powstania 1830, 1846, 1863 roku, także ruchowi rewolucyjnemu od porcesu L. Waryńskiego po walki proletariatu Krakowa w 1923 i 1936 roku. Specjalnie wyakcentowano fakt odzyskania przez Polskę niepodległości po 123 latach zaborów, gromadząc szereg dokumentów i pamiątek związanych z udziałem Krakowa w walkach o odzyskanie wolności. Kolejna sala przedstawia okres okupacji hitlerowskiej i wyzwolenie miasta przez wojska radzieckie w dniu 18. I. 1945 r. Niejako poza chronologicznym ciągiem ekspozycji zaprezentowano trzy typy krakowskich wnętrz mieszkalnych z okresu Księstwa Warszawskiego, biedermeieru i przełomu XIX i XX w. Scenariusz wystawy opracowali mgr Wacław Pasowicz, Jadwiga Klepacka, Witold Turdza, Stanisława Opalińska, Celina Bąk-Koczarska, Tadeusz Wroński. Autorami redakcji ogólnej byli: Sławomir Wojak i Leszek Ludwikowski, komisarzem mgr Witold Turdza. Autorem oprawy plastycznej i projektantem mebli wystawowych był prof. Andrzej Pawłowski.

Obok wystawy krzysztoforskiej, dorocznym zwyczajem przygotowano cały szereg wystaw zmiennych, na których podjęto bądź to tematykę historyczną

Otwarcie Wystawy — sekr. KK PZPR J. Broniek, kier. Wydz. Kultury M. Fita, dyr. Muz. Narodowego T. Chruściński, dyr. KDK T. Starzec

Otwarcie wystawy — płk M. Dmochowski, F. Adamski

Otwarcie wystawy, najstarszy pracownik Muzeum K. Roman

Otwarcie wystawy — Kapela Ludowa z Zielonek

związaną z rocznicami przypadającymi na ten rok — „Polski wrzesień 1939”, bądź to realizując długofalowy plan zaprezentowano wyniki działalności merytorycznej działów muzeum np. „Krakowska rodzina w starej fotografii”.

Dwie te wystawy miały największy rezonans społeczny. Zarówno publiczność zwiedzająca, jak i recenzenci prasowi zwrócili uwagę na niekonwencjonalne zaprezentowanie w wystawie poświęconej 40-rocznicy Września wielu nieznanych dokumentów, pokazujących narastanie napięcia i grozy wojny widzianej nie od strony polityków, lecz zwykłych mieszkańców Krakowa. W wystawie fotografii krakowskiej rodziny podkreślano szczególnie trafny dobór zdjęć, które uwypuklały nie pozowane zdjęcia rodzinne, lecz wprowadzały w klimat codziennego dnia krakowskiej rodziny z jej smutkami i radościami.

Zorganizowano też dużą wystawę poza Krakowem w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie, poświęconą przedstawieniu Insurekcji Tadeusza Kościuszki.

Kontynuując współpracę z Muzeum Historycznym m. Lipska zorganizowano wystawę „Sport NRD w sztuce”. Krakowskie szopki wystawiane były w Nancy (Francja).

Jak co roku organizowano też wystawy na terenie klubów w zakładach pracy Krakowa.

DATY OTWARCIA WYSTAW

A. SALE KRZYSZTOFORÓW

21.VIII — Wystawa stała „Z dziejów i kultury Krakowa”

B. SALA WYSTAWOWA, UL. FRANCISZKAŃSKA 4

- 16.II. — „Ocalić od zapomnienia” II pokonkursowa wystawa fotograficzna.
- 2.IV. — „35 rocznica wyzwolenia Majdanka...”
- 26.V. — „Krakowska rodzina w starej fotografii”.
Komisarz: Janina Kuc.
- 31.VIII. — „40-rocznica napaści hitlerowskiej na Polskę”.
Komisarz: Janusz Nowak
- 23.X. — „Sport w sztuce NRD” — z Muzeum Historii m. Lipska.
- 8.XII. — XXXVII — pokonkursowa wystawa szopek krakowskich
Komisarz: Tadeusz Wroński

C. WYSTAWY ZAGRANICZNE

15.XII. — Nancy — Szopki krakowskie

D. WYSTAWY OŚWIATOWE I OBJAZDOWE

- 24.I. — Plakat krakowski — Krakowskie Zakłady Armatur
- 6.II. — Szopki krakowskie — Myślenice
- 5.V. — Insurekcja kościuszkowska — Rzeszów

W organizacji wystaw współpracowano z następującymi instytucjami i organizacjami społecznymi: Muzeum Historyczne m. Warszawy, Muzeum Narodowym w Krakowie i Warszawie, Muzeum Okręgowym w

Rzeszowie, Towarzystwem Miłośników Historii i Zabytków Krakowa, Biblioteką Jagiellońską, Związkiem Polskich Artystów Plastyków, Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Krakowie, Społecznym Towarzystwem Opieki nad Majdankiem, Związkiem Bojowników o Wolność i Demokrację, Biurem Wystaw Artystycznych w Krakowie, Muzeum Historii m. Lipska.

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA I UPOWSZECHNIENIOWA

Działalność naukowa obejmowała obok systematycznych prac nad dokumentacją zbiorów z jednej strony, problematykę dotyczącą historii własnej Muzeum w związku z przygotowywaniem publikacji poświęconej 80-leciu jego powstania, z drugiej strony dotyczyła kwerend związanych z podjęciem inicjatywy cyklicznego wydawania materiałów dotyczących źródeł ikonograficznych do historii poszczególnych dzielnic Krakowa. W tym cyklu zebrano materiały zarówno tekstowe jak i ikonograficzne odnoszące się do Kazimierza.

Jednocześnie opracowano i przygotowano do druku materiały związane z historią cechu kramarzy krakowskich. Prace przygotowano w dużym stopniu w oparciu o eksponaty własne (mgr E. Jednorowska). Zebrano materiały i opracowano wstępnie artykuł dotyczący działalności Teatru Bagatela (mgr A. Ożóg).

Obok wymienionych prac ważną pozycję stanowi Zarys historii Muzeum Historycznego m. Krakowa opracowany przez L. Ludwikowskiego i Sł. Wojaka.

Praca upowszechnieniowa prowadzona była głównie w oparciu o ekspozycje muzealne. Podejmowano współpracę z innymi placówkami w tym przede wszystkim z Pałacem Młodzieży i Kuratorium Oświaty i Wychowania, współuczestnicząc w przygotowaniu konkursu „W okupowanym Krakowie”, włączając się w akcję „Młodzież szkół gminnych w Muzeum”.

Dorocznym zwyczajem popularyzowano tematykę muzealną prowadząc wizytacje i udzielając pomocy w organizacji szkolnych Izb Pamięci Narodowej.

Podjęto współpracę z Capellą Cracoviensis i Filharmonią Krakowską współuczestnicząc w organizacji koncertów kameralnych organizowanych w ramach festiwalu „Muzyka w starym Krakowie”.

Po ekspozycjach i wystawach oprowadzono 147 grup wycieczkowych. Wygłoszono 82 prelekcje na tematy związane z wyzwoleniem Krakowa, akcję odnowy zabytków, zwyczajami obrzędami krakowskimi. Frekwencja na wystawach organizowanych w kraju wyniosła 80.596 osób. Łącznie na wszystkich imprezach muzealnych, jak również wystawach zagranicznych 162.096 osób.

W teatrze Lektora przygotowano 3 nowe imprezy, powtarzano też kilkakrotnie wcześniej opracowane programy.

- 28.I. „Leki, zioła, czary” — teksty ze starych medycznych poradników — wyk. M. Przybylska, E. Wojciechowska.
- 18.III. „Czarodziejka z Krakowa” — poezja M. Jasnorzewskiej-Pawlikowskiej — wyk. M. Przybylska, M. Wojciechowska.

- 29.IV. „Prognostyki, osobliwości i sekreta starych kalendarzy” wyk. M. Przybylska i E. Wojciechowska.
- 14.X. „Najdroższa moja” — wyk. M. Przybylska, E. Wojciechowska.

Teksty poszczególnych wieczorów w oparciu o literaturę piękną, listy, wspomnienia, stare kroniki, przygotowała E. Wojciechowska. Oprawę scenograficzną z eksponatów muzealnych — mgr W. Turdza, który projektował i wykonał plakaty i zaproszenia.

Dorocznym zwyczajem zorganizowano:

- 16.IV. Konkurs na najlepsze, tradycyjne pamiątki „Emausowe” i „Rękawki”. Współuczestniczyli w organizacji konkursu: Instytut Sztuki Ludowej PAN, Sp. „Milenium” i Sp. im. St. Wyspiańskiego.
- 17.VI. Uroczysta intronizacja Króla Kurkowego — J. Babuli — „Piasta”.
- 21.VI. Doroczny pochód Lajkonika.
XXXVII konkurs najpiękniejszych szopek.

W dniach 18.IV.—20.IV — w ramach współpracy z Muzeum Historycznym m. Lipska, pracownik naszego Muzeum mgr Janina Kuc zapoznawała się z pracą muzeów NRD.

- 10.VI—13.VI — z okazji Dni Krakowa w Kijowie przebywał tam z delegacją dyr. Muzeum mgr Sławomir Wojak.
- 3.IX.—3.X. — mgr Eug. Duda zapoznawał się z pracą muzeów słowackich, jako stypendysta Min. Kultury i Sztuki.

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

W roku 1979 plan działalności wydawniczej nie odbiegał od lat poprzednich. Obok folderów, afiszy i zaproszeń, najpoważniejszym jego efektem był zrealizowany V zeszyt „Krzysztoforów” poświęcony w całości problematyce walki o wyzwolenie narodowe.

Pracownicy muzeum przygotowali obok tego szereg prac, które ukazały się w innych oficynach wydawniczych. L. Ludwikowski i T. Wroński — „Z dziejów Towarzystwa Strzeleckiego” w Krakowie, L. Ludwikowski — przewodnik „Kraków i okolice”, ponadto dla Krajowej Agencji Wydawniczej kalendarze: „Twórczość Józefa Chetmońskiego” oraz „Wizje historyczne Jana Matejki”.

RADA MUZEALNA

- 12.X. Odkryło się ostatnie posiedzenie Rady kończącej swą dwuletnią kadencję. W trakcie zebrania Dyrektor Muzeum przedstawił sprawozdanie z działalności Muzeum, podkreślając w nim fakt otwarcia po latach przygotowań wystawy stałej „Z dziejów i kultury Krakowa” Przewodniczący Rady dziękując wszystkim członkom Rady za pracę, wskazał iż wspomagala ona swą działalnością Muzeum nie tylko przez doradztwo, ale przez czynne włączanie się w rozwiązywanie problemów i niemal codzienne uczestnictwo wielu członków Rady w życiu Muzeum.

ZMIANY PERSONALNE

W roku 1979 odeszli z pracy następujący pracownicy: Bożena Gajewska, Janina Jaworska, Jadwiga Lorek, Przemysław Mączka, Zbigniew Wohlfed, Kazimiera Chylek, Janina Tańcula, Stanisław Sławiński, Zbigniew Suślik.

Przyjęci do pracy zostali: Agnieszka Bujarska, Ewa Dobrołęcka, Ewa Jarosińska, Halina Kurdziel, Teresa Kwiatkowska, Barbara Sycz, Liliana Kozieł, Urszula Konieczna, Irena Lejkowska, Ludmiła Lewandowska, Rozalia Rużiczka, Dorota Szlachta.

